

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 289/2022-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Martinom Rohaľom Il'kivom, PhD., advokátom, Timravina 9, Bratislava, proti postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Cdo 45/2019 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Cdo 45/2019 **boli porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ako aj právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **1 500 eur**, ktoré **je** Najvyšší súd Slovenskej republiky **povinný** vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **375,24 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 27. marca 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 42/2011, postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 132/2017 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Cdo 45/2019 (ďalej len „napadnuté konanie najvyššieho súdu“). Navrhuje v napadnutom konaní najvyššiemu súdu prikázať konať bez zbytočných prietáhov a domáha sa priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 9 000 eur, ako aj náhrady trov konania spojených s podaním ústavnej sťažnosti. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 289/2022-11 z 19. mája 2022 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v napadnutom konaní na ďalšie konanie, vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol.

2. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa o neprimeranosti dĺžky napadnutého konania. V konaní vo veci samej má procesné postavenie žalobcu a proti žalovanej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], sa domáha zaplatenia sumy 113 705,39 eur s príslušenstvom z titulu plnenia z poistnej zmluvy [REDAKOVANÉ] týkajúcej sa poistenia stavieb.

3. K priebehu súdnych konaní uviedol, že okresný súd vo veci samej najprv rozhodol rozsudkom č. k. 25 C 42/2011 z 18. februára 2013, ktorý bol však uznesením krajského súdu č. k. 5 Co 438/2013-137 z 5. marca 2014 zrušený a vec bola okresnému súdu vrátená na ďalšie konanie. Následne okresný súd vo veci rozhodol v poradí druhým rozsudkom č. k. 25 C 42/2011 z 26. februára 2016 (ďalej len „rozsudok okresného súdu z 26. februára 2016“), ktorým sťažovateľov návrh opäť v celom rozsahu zamietol. Na základe sťažovateľom podaného odvolania následne krajský súd rozhodol rozsudkom č. k. 5 Co 132/2017-229 z 13. júna 2017 (ďalej len „rozsudok krajského súdu z 13. júna 2017“), ktorým rozsudok okresného súdu z 26. februára 2016 potvrdil. Sťažovateľ proti rozsudku krajského súdu z 13. júna 2017 podal 21. novembra 2017 dovolanie, ktoré bolo spolu so spisom na najvyššom súde predložené 15. marca 2019. Do dňa podania ústavnej sťažnosti nebolo o dovolaní sťažovateľa rozhodnuté.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ vo vzťahu k napadnutému konaniu namieta neprimeranú dĺžku rozhodovania najvyššieho súdu o ním podanom dovolaní. V tejto súvislosti dodal, že žalobu vo veci podal ešte v roku 2011. S poukazom na postup najvyššieho súdu (jeho nečinnosť v napadnutom konaní, pozn.) namieta existenciu prietáhov a v ich dôsledku aj nevyožiteľnosť jeho zákonného nároku.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, replika sťažovateľa a prehľad procesných úkonov

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

5. Najvyšší súd vo svojom vyjadrení č. k. KP 3/2022-213, Cpj 115/2022 doručenom ústavnému súdu 17. júna 2022 v podstatnom uviedol, že od predloženia dovolania (15. marca 2019, pozn.) bol spis postupne prerozdelený a pridelený 5 zákonným sudcom. Doplnil, že si je vedomý, že dĺžka napadnutého konania nezodpovedá očakávaniam kladeným na rýchlosť a plynulosť dovolacieho konania, no kontext obdobia v čase nápadu veci až do súčasnosti neprimeranými zásahmi do personálneho obsadenia najvyššieho súdu spôsobil, že enormne narástla zaťaženosť predovšetkým občianskoprávneho kolégia. Má za to, že existenciu porušenia práv je vždy potrebné skúmať s ohľadom na okolnosti súdneho sporu a je nevyhnutné prihliadať aj na viaceré konkrétne aspekty. Medzi nich okrem nadmernej zaťažnosti senátov občianskoprávneho kolégia v dôsledku personálnej poddimenzovanosti v rokoch 2020 až 2021 tiež patria zmeny v obsadenosti kolégií pri zániku správneho kolégia najvyššieho súdu, ako aj nariadené protipandemické opatrenia.

III.2. Replika sťažovateľa:

6. Sťažovateľovi bola výzvou ústavného súdu z 21. júna 2022 daná možnosť vyjadriť sa k stanovisku najvyššieho súdu č. k. KP 3/2022-213, Cpj 115/2022 doručenému ústavnému súdu 17. júna 2022. Predmetná výzva ústavného súdu bola riadne doručená 7. júla 2022. Sťažovateľ v lehote 10 dní stanovenej ústavným súdom požadované stanovisko nezaslal, čím nevyužil právo vyjadriť sa.

III.3. Prehľad procesných úkonov:

7. Dovolanie proti rozsudku krajského súdu z 13. júna 2017 bolo spolu so spisovým materiálom na dovolacom súde predložené 15. marca 2019. Ústavný súd preverovaním aktuálneho stavu napadnutého konania na najvyššom súde zistil, že najvyšší súd o podanom dovolaní už medzičasom rozhodol uznesením č. k. 6 Cdo 45/2019 z 30. júna 2022 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu z 30. júna 2022“), ktorým rozsudok krajského súdu z 13. júna 2017 zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

8. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, pretože na základe podaní účastníkov konania je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV. Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Sťažovateľ ústavnou sťažnosťou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v napadnutom (dovolacom, pozn.) konaní.

10. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (I. ÚS 295/2019).

11. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Na tomto mieste zároveň ústavný súd dáva do pozornosti, že najvyšší súd ako súd dovolací preskúmava rozhodnutie odvolacieho súdu na základe podaného dovolania v intenciách dovolacích dôvodov a robí tak na základe skutočností, ktoré boli zistené a preukázané v celom súdnom konaní. To znamená, že svoj prieskum zameriava aj na konanie, ktoré napadnutému konaniu predchádzalo. Z toho teda priamo vyplýva aj zvýšená faktická a časová náročnosť dovolacieho konania. Ako podstatné k dovolaciemu konaniu treba uviesť, že primárnou úlohou najvyššieho súdu ako najvyššej súdnej authority v sústave všeobecných súdov v krajine pri rozhodovaní o dovolaní ako mimoriadnom opravnom prostriedku je v zmysle čl. 2 ods. 2 CSP legitímne očakávanie každého, že jeho vec bude rozhodnutá v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít a ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo. Z miesta, ktoré zastáva najvyšší súd v hierarchii všeobecných súdov, rezultuje, že najvyšší súd rozhoduje iba v najzásadnejších, spoločensky najvýznamnejších a právne najnáročnejších prípadoch, čo tiež môže znamenať, že časový rámec, ktorý najvyšší súd na vydanie rozhodnutia potrebuje, má zodpovedať významu jeho rozhodovania.

12. Aj s poukazom na uvedené bolo v danom prípade úlohou ústavného súdu posúdiť, či v napadnutom konaní došlo k vzniku prietáhov, či ich vznik bol spôsobený primárne postupom najvyššieho súdu alebo na ich vznik mal vplyv aj postup samotného sťažovateľa, ako aj to, aký vplyv na priebeh napadnutého konania mala povaha prejednávanej veci.

13. Pokiaľ ide o posúdenie kritéria právnej a skutkovej zložitosti veci ústavný súd v danom prípade konštatuje, že konania vo veci týkajúcej sa rozhodovania o žalobách na plnenie z poistnej zmluvy v zásade nie je možné považovať za obzvlášť zložité. Ústavný súd tak aj po zohľadnení špecifik dovolacieho konania (ako boli uvedené v bode 11 tohto rozhodnutia, pozn.) neposúdil uvedené kritérium ako spôsobilé ospravedlniť vznik prietáhov v napadnutom konaní.

14. V rámci posudzovania ďalšieho kritéria, a to správania sťažovateľa, ústavný súd konštatuje, že v jeho postupe nevidel žiadne okolnosti, ktoré by akokoľvek negatívne ovplyvnili dĺžku

napadnutého konania. Ani z vyjadrenia najvyššieho súdu nevyplývajú žiadne skutočnosti, ktoré by signalizovali predlžovanie napadnutého konania v dôsledku postupu sťažovateľa.

15. K tretiemu kritériu, a to postupu najvyššieho súdu, je potrebné uviesť, že ústavný súd v napadnutom konaní neidentifikoval jeho efektívnu činnosť. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na to, že najvyšší súd bol vo veci od predloženia dovolania (15. marca 2019, pozn.) nečinný (keď ústavný súd na základe vyžiadania si súdneho spisu najvyššieho súdu pred predbežným prerokovaním z jeho obsahu zistil, že do predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti najvyšší súd ako súd dovolací vo veci v zásade nevykonal žiadne úkony smerujúce k vydaniu rozhodnutia, pozn.). Na tomto mieste je však zároveň nutné podotknúť, že najvyšší súd už medzičasom o podanom dovolaní rozhodol uznesením z 30. júna 2022, ktorým zrušil rozsudok krajského súdu z 13. júna 2017 a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

16. Na základe uvedeného ústavný súd dospel v danom prípade k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom. Po zhodnotení všetkých okolností musí ústavný súd skonštatovať, že prieťahy v napadnutom konaní boli spôsobené primárne nečinnosťou najvyššieho súdu v období po predložení dovolania.

16.1. Zároveň je možné podotknúť, že aj zo samotného vyjadrenia najvyššieho súdu vyplýva, že tento si je vedomý, že dĺžka napadnutého konania nezodpovedá očakávaniam kladeným na rýchlosť a plynulosť dovolacieho konania. S poukazom na celkovú dĺžku napadnutého (dovolacieho, pozn.) konania je tak možné uzavrieť, že najvyšší súd v danom prípade nepostupoval v intenciách časovo primeraného a efektívneho rozhodnutia vo veci. V tejto súvislosti je nutné poukázať najmä na to, že nečinnosť najvyššieho súdu už v danom prípade nebolo možné akceptovať najmä s prihliadnutím na skutočnosť, že žaloba vo veci bola podaná ešte v roku 2011, a preto mal najvyšší súd uvedenému dovolaciemu konaniu venovať zvýšenú pozornosť.

16.2. S poukazom na najvyšším súdom uvádzané aspekty spojené s personálnymi zmenami (keď vec bola od predloženia dovolania postupne prerozdelená a pridelená 5 zákonným sudcom, pozn.), so značným zvýšením nápadu vecí a s jeho personálnou poddimenzovanosťou v rokoch 2020 až 2021 ústavný súd v zmysle už svojej konštantnej rozhodovacej činnosti zdôrazňuje, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že si štát túto úlohu neplní, v žiadnom prípade nesmú byť na ujmu právam účastníkov konania, v tomto prípade sťažovateľa. Uvedené aspekty tak rovnako nie sú okolnosťami, ktoré by vzhľadom na okolnosti veci boli spôsobilé ospravedlniť prieťahy vzniknuté v rámci tohto dovolacieho konania.

16.3. Ústavný súd zdôrazňuje, že od účastníkov konania obracajúcich sa na všeobecné súdy s dôverou, že bude v ich veci spravodlivo a včas rozhodnuté, nie je možné spravodlivo požadovať, aby „strpeli“ nedostatky na strane všeobecného súdu spôsobené zlou organizáciou práce. Ústavný súd zdôrazňuje, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších zamestnancov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní (I. ÚS 3/2020).

17. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že postupom najvyššieho súdu v napadnutom konaní boli porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie vecí bez

zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadosťučinenie

18. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. Sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti navrhol, aby ústavný súd po prijatí rozhodnutia o porušení označených práv prikázal najvyššiemu súdu konať bez zbytočných prietáhov. Vzhľadom na skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľa už najvyšší súd o podanom dovolaní rozhodol (uznesením z 30. júna 2022, ktorým zrušil rozsudok krajského súdu z 13. júna 2017 a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, pozn.), ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľa v tejto časti nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

19. Keďže ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v napadnutom konaní boli porušené, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Sťažovateľ požadoval priznanie zadosťučinenia vo výške 9 000 eur. Uvedené odôvodňoval primárne poukazom na celkovú dĺžku konania, ako aj tým, že v dôsledku neúmerne dlhého konania nedošlo k plneniu z poistnej zmluvy a v dôsledku toho bol nútený predat časť svojich nehnuteľností, aby získal prostriedky na opravu zhirenej strechy.

20. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (III. ÚS 103/2018). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia, pričom pri jeho určení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

21. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadal na tieto základné okolnosti. Prvou je zohľadnenie obdobia nečinnosti najvyššieho súdu, tiež bolo prihliadnuté na skutočnosť, že ani z vyjadrenia samotného najvyššieho súdu nevyplýva, žeby sa sťažovateľ akokoľvek pričínil o predĺžovanie napadnutého konania, pričom ústavný súd zároveň vzal do úvahy aj tú skutočnosť, že najvyšší súd už medzičasom o podanom dovolaní rozhodol, preto ústavný súd rozhodol o priznaní finančného zadosťučinenia sťažovateľovi v sume 1 500 eur (bod 2 výroku nálezu).

22. Ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde nevyhovel tej časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ žiadal priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 4 výroku nálezu).

VI. Trovy konania

23. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 375,24 eur (bod 3 výroku nálezu).

24. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [ďalej len „vyhláška“ (§ 11 ods. 3, § 13a, § 16 ods. 3 vyhlášky)]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2020 je v sume 177 eur a hodnota režijného paušálu je v sume 10,62 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2020 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti). Celkovo tak sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov v sume 375,24 eur.

25. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. augusta 2022

Miloš Mad'ar
predseda senátu